

INTERVIEW Minder delicten door mensen met onbegrepen gedrag

Individuele aanpak van zwaarste overlastgevers werpt vruchten af

De persoonsgerichte aanpak van de groep grootste overlastgevers in Noord-Holland Noord, veroorzaakt door mensen met verward of onbegrepen gedrag, zet zoden aan de dijk.

Martijn Gijsbertsen
m.gijsbertsen@mediahuis.nl

Alkmaar ■ Van de circa 65 mannen en vrouwen die sinds de start enkele jaren geleden in een intensief traject via het regionale Zorg- en Veiligheidshuis zijn opgenomen, is ongeveer 70 procent in rustiger vaarwater gekomen.

Bij de aanpak komen maandelijks allerlei betrokken partijen samen, bespreken casussen en maken individuele plannen op maat.

Hierdoor worden de levensomstandigheden van deze personen verbeterd en zijn overlast en delictgedrag aantoonbaar verminderd. Een belangrijke reden is dat voor een aantal van hen een goede woonplek is gecreëerd.

Voor een groep mensen met zeer complexe problematiek hebben GGZ Noord-Holland-Noord en Esdégé-Reigersdaal zogeheten

longcareplekken op hun instellingsterreinen ontwikkeld.

Negen van deze personen waren tussen 2018 en 2022 samen goed voor 3039 incidentregistraties bij de politie en hebben in totaal samen 113 pagina's aan strafblad opgebouwd. Van deze notoire 'lastpakken' zijn over vorig jaar slechts 137 politiemeldingen en zes lichte strafbare feiten bekend.

„Bij die 137 meldingen zitten er 72 over dezelfde vrouw vanwege 'vermissing'. Dan is zij langer dan drie dagen weg geweest en niet verschenen op haar verblijfplek”, vertelt Arjen Witteveen. Hij is programmamanager aanpak mensen met onbegrepen gedrag van het Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Holland Noord.

Woonruimte

„Wat we zien, is dat de aanpak loont en vruchten afwerpt. Met de meeste mensen gaat het met eigen woonruimte beter. Zij gedijen bij het onder begeleiding wonen op een kamer of in een appartement, waarbij ze op vrijwillige basis of met een rechterlijke machtiging soms ook behandeling en eventueel dagbesteding krijgen”, vertelt hij.

„Dat kan via ondersteuning van de GGZ, Brijder Verslavingszorg, Leger des Heils, het team vangnet en advies van de GGD of andere betrokken zorgpartners. Doordat de mensen niet meer de druk van het overleven op straat ervaren, weer meer mens worden en met respect worden benaderd, ontstaat rust. Wanneer ze iets om handen hebben, waardering krijgen en voelen, zien we dat ze veel minder vervelende dingen doen. Als ze een keer onder invloed terug komen, mag dat. Dan worden ze niet meteen weggestuurd. Het is hun kamer of huis. Een vaste plek met vertrouwde gezichten helpt ze sowieso vooruit.”

Het scheelt de samenleving ook enorm in kosten, weet Witteveen. „Waar we vijf jaar geleden op jaarbasis aan sommige individuen meer dan een half miljoen euro kwijt waren, waarvan ruim de helft aan kosten voor politie en justitie, gaat het nu om nog geen anderhalve ton, voornamelijk zorgkosten. Financieel maakt deze benadering dus ook impact in positieve zin.”

Helaas werkt de aanpak niet bij iedereen, haast hij zich te zeggen. „Het is evengoed altijd spannend. Je hebt te maken met mensen met complexe problematiek. Psychisch, relationeel, op verslavingsgebied, qua schulden. Sommigen schieten nog echt wel eens de bocht uit, vertonen crimineel gedrag of verzeenzamen. Die dame die al 72 keer

Waslijst aan vergrijpen

De waslijst aan bij de politie gemelde incidenten, gepleegd door notoire overlastgevers, is lang en divers. Vergrijpen variëren van openbare dronkenschap, belediging, bedreiging, vernieling en lokaalvredebreuk tot onder meer openlijke geweldpleging, mishandeling, diefstal, inbraak, beroving, afpersing, brandstichting, wapenbezit en drugshandel.

als vermist is opgegeven, is zwaar verslaafd. De winst is dat ze vroeg of laat wel terugkomt. Omdat we ons ernstig zorgen maken over haar welzijn - soms is ze psychotisch - hebben we haar aangemeld voor een langdurige gedwongen opname. Zij is gelukkig een uitzondering, met de rest gaat het redelijk goed.”

De individuele aanpak is gericht op de '1-procent-groep' van grootste overlastgevers in Noord-Holland Noord, een groep van naar schatting zo'n 150 personen.

Dakloos

„90 procent daarvan blijkt dakloos, zij hebben geen vaste woon- of verblijfplaats”, weet Witteveen. „Wanneer je dat probleem tackelt en ze onderdak geeft, waar ze op een of andere manier met hulp aan zichzelf kunnen werken, neemt de overlast af.”

In totaal zijn er dus vijftien 'longcare'-plekken beschikbaar: negen op het instellingsterrein van Esdégé-Reigersdaal in Heerhugowaard en zes bij de GGZ in Heiloo. Bovendien zijn recent aan de Kanaalweg in Heiloo twee sociale wooneenheden geplaatst, waar mensen die niet in een reguliere wijk naast burens kunnen leven een plek krijgen.

„Er zijn meer locaties nodig. De plekken bij Esdégé-Reigersdaal verdwijnen sowieso, vanwege woningbouwplannen. Er lopen gesprekken met diverse gemeenten over alternatieven en er worden locatie- en haalbaarheidsonderzoek-

De politie haalt een verward persoon uit een woning.

ARCHIEFFOTO MICHEL VAN BERGEN

Arjen Witteveen van het Zorg- en Veiligheidshuis.

FOTO AANGELEVERD

„ Je hebt te maken met mensen met complexe problematiek. Sommigen schieten nog echt wel eens de bocht uit

Arjen Witteveen
Programmamanager Zorg- en Veiligheidshuis

extra onderdak hebben we niet nodig, we praten over hooguit enkele tientallen plekken. Vandaar dat ik de urgentie duidelijk wil maken.”

Hoewel de persoonsgerichte aanpak succesvol blijkt, blijven dagelijks overlastmeldingen van mensen met verward of onbegrepen gedrag bij de politie binnen komen. Vandaar dat het Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Holland Noord een proefproject met bemoeizorg van een jaar wil gaan

draaien voor de groep vlak onder de grootste overlastveroorzakers. Dit moet gebeuren in Alkmaar, Heerhugowaard en Den Helder.

„De casuïstiek bij deze mensen, de 10 tot 20 procent onder het topje van de ijsberg, wordt complexer. We zien ze afglijden en dat baart zorgen. Om dat te voorkomen, verdere escalatie en teloorgang tegen te gaan, moeten we deze stap zetten en ons daar óók op focussen. Personen van wie wij vinden dat ze echt hard hulp nodig hebben, worden actief in hun omgeving opgezocht. Dat vergt een lange adem, ja. Want er zitten veel zorgmijders tussen. De essentie is met die mensen in gesprek te raken, met als doel dat zij niet verder afglijden en minder met de GGZ-crisisdienst of de politie in aanraking komen.”

Verleiden

Nieuw element is dat deze bemoeizorg zal worden uitgevoerd 'zonder tijds- of financiële verantwoordingsdruk', door vanuit verschillende organisaties samengestelde teams. „We gaan de doelgroep praktisch ondersteunen, bieden gerichte inzet van de juiste expertise. Daarbij proberen we ze te verleiden tot het accepteren van hulp en zorg.”

Deze proef kost circa een miljoen euro, waarvan bijna de helft (450.000 euro) via subsidie van ZonMW is verkregen. Die instantie is aanjager van vernieuwing in de zorgsector namens het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en

„ Er zitten veel zorgmijders tussen. De essentie is met die mensen in gesprek te raken, met als doel dat zij niet verder afglijden

Arjen Witteveen
Programmamanager Zorg- en Veiligheidshuis

Sport en NWO (Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek).

On het experiment te laten slagen, is samenwerking volgens Witteveen het sleutelwoord. „Dit vraagt commitment van alle betrokken organisaties. Niet alleen gemeenten, wijkteams, huisartsen, GGZ en politie, maar van iedereen, van tientallen ketenpartners. Om de mensen die we willen bereiken te kunnen bereiken, moeten ze bekend zijn en in beeld komen.”

„Met eigen belangen en culturen is het landschap van organisaties waarin wij opereren al ingewikkeld genoeg. Door toenemende werkdruk en een groeiend personeelsverloop staat ons netwerk voortdurend onder spanning. Vandaar dat we actiever bijeenkomsten en evenementen willen organiseren. Bijvoorbeeld een ambtelijke leertraject op veiligheid. Als een van de zestien gemeenten een methode heeft gevonden die werkt, kan zij die delen met anderen, zodat niet overal het wiel opnieuw hoeft te worden uitgevonden.”

Op die manier leren partijen elkaar niet alleen beter kennen, maar komen 'de neuzen ook dezelfde kant op te staan'. „In Alkmaar houden de GGZ en politie al regelmatig samen trainingen, dat is een goed voorbeeld. Ze leren begrip kweken voor elkaars werkwijze en spreken meer dezelfde taal.”

Witteveen beseft dat niet iedereen 'te redden' is. „Nee, niet iedere casus gaat goed. Wanneer we zoals nu ongeveer 70 procent van de overlastgevers in rustiger vaarwater krijgen, scheelt dat een slok op een borrel. Tot voor kort waren we continu bezig brandjes te blussen. Door voortijdiger ingrijpen hoeven we hopelijk straks minder brandjes te blussen. En het mooie is dat we mensen met wie het goed gaat, die we hebben kunnen loslaten, uiteindelijk als ervaringsdeskundige aan ons hopen te binden. Met iemand die begrijpt wat er speelt, valt meer winst te boeken.”